GAZETA KRAKOWSKA

Prenumerata kwartalna złp. 12.

N^ER 88.

Pojedynczy numer na welinowym papierze gr. 10.

WTOREK DNIA 19 KWIETNIA 1831 ROKU.

OBSERWACYIE METEOROLOGICZNE.

Barometr dla lepszego porownania zredukowany na 0° Reaumiura.

Dzień	godzina	Barometr na 0° r.	Therm:	Higrometr	Wiatr	Stan Atmosf:	UWAGI.
18.	7	27 4, 004	+ 3. 8	— 0,1	połn: za. słaby	pochmurno	deszcz.
	12	„ 4, 334	+ 7. 3	+ 1,0	zachodni słaby	„ „	„
	8	„ 3, 925	+ 9. 3	+ 3,0	„ „	„ „	
	9	„ 4, 022	+ 5. 5	+ 2,0	Połn: za. słaby	pogoda	

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

Kraków. — Amatorowie sceny narodowéy, powodowani uczuciem i chęcią przyniesienia ulgi cierpiącéy ludzkości, dadzą w dniu 20 b.m. w teatrze narodowym reprezentacyą na korzyść rannych w lazaretach warszawskich złożonych dwie sztuki swoiego wyboru, w pośród których exekwowanymi będą tańce *Pas de Deux*, a widowisko zakończy *Wielki obraz w 2ch przemianach.* Amatorowie zważaiąc cel téy zabawy i szlachetne z niéy dochodu przeznaczenie, podwyższyli cenę mieysc z tego iedynie względu, aby cierpiąca ludzkość doznała tak potrzebnéy dla siebie w obecnych okolicznościach pomocy. Sztuki zaś są iuż afiszem ogłoszone.

Podług pism zagranicznych, a szczególniéy *Dostrzegacza Austryackiego*, powstańcy włoscy zostali iuż uspokoionemi, a w państwie papiezkiem przywrócono rokoszanów do posłuszeństwa prawéy władzy.

Warszawa 15 *Kwietnia.* — Na posiedzeniu seymowém wczorayszém, rozbierano pozostałe 3 artykuły proiektu. Z pomiędzy tych wyrzucono większością 10 głosów rozporządzenie które proiektowało wyprzedanie pomiędzy włościan, wedle warunków prawa rozbieranego w dobrach narodowych, nawet gruntów folwarcznych. Wypadek ten mocno zasmucił wszystkich przyiaciół mnieyszych własności, którzy w takim kroku uważali prawdziwie dobro kraiu i rzeczywiste polepszenie bytu włościan: i cieszyli się, że raz rząd pozbędzie się administracyi bezpośredniéy ziemi, która nigdy korzystną bydź nie może. Doświadczenie nauczyło, że przez opłatę czynszów dwa razy tyle skarb zysków miał, iak od prostych dzierżawców. Większość izby dała się powodować rozumowaniami ministra skarbu, który w pozostawieniu gruntów folwarcznych przy skarbie, widział większą łatwość zaciągnienia w razie potrzeby pożyczki i większe bezpieczeństwo własności publicznéy. Minister spraw wewnętrznych złożył proiekt do artykułu ostatniego, ustanawiaiącego osobną deputacyą, która się ma zaiąć dopilnowaniem wykonania prawa. Odesłano do kommissyów. Sessya odwołana do poniedziałku. W tym dniu rozpoczną się dysskussye nad ogółem proiektu i wotowanie.

Tocząca się materya w Izbach Seymowych, względem nadania własności gruntowéy włościanom w dobrach Narodowych, coraz staie się interessownieyszą, z powodu, iż prawo u-

chwalić się maiące, ważny wpływ mieć może i na włościan w dobrach prywatnych: z tego powodu sądzimy, iż zaspokoimy nieiednego właściciela dóbr prywatnych troskliwość, gdy umieszczamy w piśmie naszem głos Deputowanego Szanieckiego, Zastępcy Kommissarza Seymowego, miany w tey materyi przy wprowadzeniu proiektu w Izbach połączonych, oto iest iego osnowa:

" *Dostoyne Seymuiące Izby!*

Od czasu pamiętnego 4letniego Seymu, Przybytek ten prawodawstwa naszego, niemiał ieszcze tak ważnego, tyle naród i ludzkość obchodzącego, do uchwały przedmiotu, ile iest ważnym i téy świątyni godnym, proiekt wprowadzony, nadania włościanom własności gruntowey, aczkolwiek tylko w dobrach własnością publiczną będących. Żałować naieży, że proiekt ten niemógł bydź od razu zastósowanym i co do dóbr prywatnych. Własność prywatna oddzielne maiąc prawa, oddzielnych także wymaga urządzeń i pewnych dla siebi w tey mierze względów. Jéy świętość i nietykalność, Ustawą Towarzyską zapewniona, wzbudza nieiako religiyne poszanowanie i obawę, ażeby bez dobréy woli, ile to bydź może, naruszoną niezostała. Te były powody, które Kommissye Seymowe skłoniły, do zawieszenia proiektu ogólnéy formy, który ia podałem; a do wzięcia pod Dyskussyą i udoskonalenie proiektu przez Ministra Skarbu, co do samych dóbr własność publiczną składaiących, przedstawionego.

Odstąpiłem wniosku moiego tem chętniéy, że przy dyskussyach nad proiektem, niedotyczącym bezpośrednio interessu osobistego, rozwinąć się mogą światłe i bezstronne zdania, które się staną dla mnie skazówką, ażebym stósownie do obiawiaącey się w izbach opinii, mieć mógł sposobność poprawić, zmienić i udoskonalić mόy proiekt; który niebędzie iuż ogólny, lecz tylko co do dóbr własnością prywatną będącyah. Proiekt takowy, zpowodu obiawionych na dniu wczorayszym życzeń, iuż ułożyłem, i ten do dwóch poprzednich dołączaiąc, powtórnie razem u laski Marszałkowskiéy składam, z wnioskiem, ażeby izby pod rozbiór Kommissyów odesłać go postanowiły: staraniem bowiem moiem było, ażeby proiekt ten, maiący przynieść dla włościan w dobrach prywatnych losu ich polepszenie, był za razem tyle, dla włościcieli dòbr dogodnym, i od naruszenia własności ich tyle dalekim, ażeby przychylność większości, był wstanie pozyskać. Wprowadzenie onego zostawiam po rozstrząśnieniu go w Kommissyach: a dzisiay, iako zastępca Kommissarza, do dyskussyi w Kommissyach, nad proiektem iuż wprowadzonym udział maiący, biorę sobie za obowiązek, przedstawić wam dostoyni mężowie, obok świątłych głosòw Kommissarzy, moie także w tey mierze uwagi; ieżeli trafią do światłego przekonia waszego, miłe dla mnie pozostanie uczucie, żem także podniósł głos za proiektem, który zarówno obchodzi i dobro kraiu i honor narodu.

Główną podporą despotyzmu, iest system feodalny. Trzyma on mieszkańców kraiu, w nierozerwanym niewolniczéy podległości związku. Przez niego samowładca, iest razem samodzierżcą kraiu. Klassa pewna uprzywileiowanych, stanowi iego wazalów (Vassaux), a reszta narodu iest niewolnikami. Tym sposobem, kray cały, będąc iedyną własnością Panuiącego despoty, nikt niemoże wnim nieograniczoney mieć własności, bo ta iest tylko pożyczaną przez niego. On ią rozdaie w posiadłości lenne wazalom, a ci udzielaią znowu cząstkami za tak zwaną pańszczyznę swoim niewolnikom. Tak więc kray tyrana, składa się tylko z dwóch klass: z wazalów i niewolników, czyli z bogatych i nendzarzy. Takim to kraiem iest Moskwa i Turcya. Takiemi są ieszcze w główney zasadzie kraie niekonstytucyyne, taką była Europa cała, przed rewolucyą Francuzką.

Ta dopiero skruszywszy iarzmo feodalizmu, ogłosiła światu prawa człowieka. — Postawiła w obliczu prawa wszystkich równymi, a z Wazalów i niewolników, zrobiła obywateli wolnych, prawu tylko samemu uległych. Zniesienie pańszczyzny, nadanie włościanom gruntowéy własności, dozwolenie wykupna czynszów; podniosło w krótkim czasie przemysł rolniczy, potroiło ludność, wzniosło kulturę kraiu, rozszerzyło oświatę i postawiło Francyą na stopniu naycywilizowańszego w Europie narodu.

W ślady Francyi, w iednymże czasie, zaczęła wstępować Polska. Konstytucya 3go Maia zrobiła wtym względzie krok znaczny; oto są słowa iéy z tytułu IV *O włościanach.*

"Lud rolniczy, z pod którego ręki płynie nayobfitsze bogactw kraiowych źródło, który nayliczniejszą w narodzie stanowi ludność, a zatem naydzielnieyszą kraiu siłę: tak przez sprawiedliwość i obowiązki chrześciańskie, iako i przez własny nasz interes dobrze zrozumiany, pod opiekę prawa i rządu kraiowego przyymuiemy.,,

Krok ten był widocznem zniesieniem poddaństwa, a władca Francyi, twórca Xięstwa Warszawskiego, przez konstytucyą mu nadaną, znosząc niewolę, chciał sobie przez to niezasłużoną przywłaszczyć chwałę. Idąc w ślady 4letniego seymu; potrzeba nam iść naprzód. Zrobił on chwalebny początek. Nam dokończenie zostało.

Prawo tego seymu z. r. 1792 nadało włościanom w dobrach Narodowych własność gruntową. — Ale ta własność była ieszcze feodalną. — Pańszczyzna z niéy odrabiana, czyniła włościciela wiecznym parobkiem dworskim, a czynsz opłacany, dla uznawania zwierzchniego Pana, czynił go tylko wieczystym dzierżawcą. — Był to dopiero zaród własności, któréy doyrzałość naszéy uchwale iest zostawiona.

Nam zachowana chwała, zniszczyć ostatni zabytek feodalizmu, zniszczyć pańszczyznę. Uchwała nasza postawić ma włościan dóbr Narodowych w stanie niepodległym, wstanie, prócz prawa, niezawisłym od nikogo.

Będą takimi, gdy im nadamy własność zupełną (Dominium plenum czyli directum); stosunki ich niebędą lennika z feodalnym panem: lecz dłużnika z wierzycielem. — Kapitał należny za nadaną własność, może bydź częściowo spłacony, a dochód wnoszony do czasu spłacenia, będzie tylko procentem od winnego za szacunek długu.

Nadanie takie nie będzie wszakże żadną darowizną, ani łaską. Prawodawstwo nieszafuie łaską, ani rozdaie skarbów, lecz usuwa zawady, ułatwia środki, zabezpiecza wolność.— Przez zniesienie nad włościanami państwa zwierzchniego, przez zniesienie podległości feodalnéy, zabezpieczemy na zawsze ich osobistą niepodległość, i zamkniemy powrotowi do niewoli wrota. Tak zapewniwszy swobody wolności, milion rąk podniesiemy ku obronie téy ziemi, na któréy milion niepodległych utworzymy iéy właścicieli.— Milionem wyborców wzmocniemy reprezentacyą narodową: bo milionowi nie zawisłych obywateli, nadamy polityczne prawa; w tém leży nasza zasługa, w tém leży dobro kraiu, w tém leży honor narodu.

Rozbierzmy bliżéy pożytki ztąd wypływaiące; wszyscy ekonomiści polityczni, zgadzaią się na to: że "im bardziéy iest kray podzielony, tém lepiéy iest uprawiony, tém prędzéy wzrasta iego ludnośc, tém bezpieczniéysze w nim obyczaie, tém pewnieysza mieszkańców iego pomyślność.,,

Niepotrzebuiemy zwiedzać cudzych kraiów, ażebyśmy się praktycznie o prawdzie téy przekonali. — Znaydziem w kraiu własnym tyle już osad wolnych, które nam stawiaią przed oczy uderzaiącą róznicę, choć czynszowników od robiących pańszczyznę.

"Przebywaiąc kray (iak mówi P. *Droz* nay.

nowszy autor gospodarstwa kraiowego) ieżeli postrzegasz mieszkania liche, do których powietrze i światło ciasnemi wchodzą otworami i gdzie wewnątrz same tylko niezgrabne sprzęty; ieżeli w miastach, równie iak po wsiach, widzisz wiele ludzi źle odzianych, nie dobrze żywionych, wtedy, choćby ci nawet powiadano, że w każdéy prowincyi, liczne są rodziny zamożne i że władca kraiu tego ma dostatkiem złota, wyrzecz śmiało, że kray ten iest ubogim. A więc dobre mienie poiedynczych mieszkańców, stanowi dopiero prawdziwe bogactwo narodu. — Niech będzie mniéy bogatych, a więcéy dobrze się maiących; w tenczas kray będzie prawdziwie zamożny, silny, i straszny wrogom niepodległości swoiéy, każdy mały właściciel gruntowy, wie dobrze, że całe iego mienie, cały byt iego, przywiązany iest do tego kawałka ziemi, który go żywi, i który on własnymi uprawia rękami. Bronić go więc, ma za święty obowiązek, bo mu to własny nakazuie interess. — Lecz gdybym wyliczać chciał pod każdym względem korzyści, iakie z nadania własności gruntowéy włościanom spływaią na kray, na naród, na ludzkość i na cywilizacyą; głos móy zamienić musiałbym na obszerne dzieło. Bydź może, iż mi sposobność dozwoli przedsięwziąść kiedy tę pracę. — Dziś na tém przestanę, com w ogólnym zarysie przedstawił. — Przychylne głosy wielu członków izb obudwóch i gruntowne powody, któreśmy ze strony Rządu, zwłaszcza co do szkodliwości pańszczyzny słyszeli; będą dostateczne do przekonania was, dostoyni mężowie! iak wiele na tém dobro ogólne skorzysta, gdy proiekt niniéyszy w prawo zamienionym zostanie.

Uchwałą tą uświetniemy epokę odrodzenia się naszego. — Wypłaciemy dług prawdziwy, Polszcze wolnéy, Polszcze niepodległéy.„

(Z Gazet Warszawskich.)

DONIESIENIA.

Wydział Dochodów Publicznych i Skarbu &c.

Gdy ogłoszona przez pisma publiczne, iako to: Gazety Krakowskie i Dziennik Rządowy licytacya wieczystéy dzierżawy dwóch folwarków Rakowice z propinacyą w dniu wczorayszym nie odniosła skutku, przeto na mocy rozporządzenia Senatu Rządzącego Nro 1415 nowy termin do odbycia téyże na dzień 29 b. m. godzinę 10 z rana w biórze Wydziału dochodów publicznych naznacza się, pod temi samemi warunkami, iak w Dzienniku Rządowym Nro 11 i 12, tudzież w Gazetach Krakowskich Nro 78 i 81. Główniéyszemi zaś są, iż licytacya zacznie się od summy 18,000 złp. wkupnego, iż pretendenci złożą na vadium złp. 1800; nakoniec, iż czynsz roczny, czyli kanon wynosi złp. 3700 gr. 26. Wreszcie żądaiącym każdego czasu warunki téy dzierżawy w biórze Wydziału Doch: Publ: udzielonemi bydź mogą. — W Krakowie d. 16 Kwietnia 1831 r.

Bartl.
Gadomski Sek: Wydz.

Wydział Dochodów Publicznych i Skarbu &c.

Podaie do wiadomości, iż z mocy uchwały Senatu Rządzącego z d. 12 b. m. Nro 1370 w biórze Wydziału w dniu 2 Maja r. b. od godziny 10 z rana przedsięwziętą będzie licytacye publiczna dzierżawy poboru konsumpcyynego żydowskiego od miesa koszernego w obwodzie starozakonnych Chrzanowskim, to iest: w gminach Chrzanów, Młoszowa, Krzeszowice, Poręba, Lipowiec, Kościelec, Bobrek i Jaworzno, na lat trzy, od dnia 1 Czerwca r. b. zaczynaiąc, trwać maiącéy. Licytacya ta rozpocznie się od summy złp. 11,160 tytułem rocznego czynsu, czyli miesięcznie złp. 930. Kto naywięcéy płacić zadeklarnie, temu dzierżawa przyznaną będzie. Przyszły Dzierżawca czynsz ratami miesięcznemi z góry wnosić będzie obowiązany, kaucya ma wyrównywać dwom miesięcznym ratom czynszu. Vadium przed licytacyą złożyć się winne wynosi złp. 1116. O innych warunkach w biórze Wydziału każdego czasu wiadomość udzieloną bydź może.

W Krakowie d. 13 Kwietnia 1831 r.

Bartl.
Gadomski Sek: Wydz.